

V Brně dne 28. dubna 2014
Sp. zn.: 24/2013/NZ/OV

Vaše č. j.: MŠMT-46247/2013

Vážený pane ministře,

v souvislosti s kampaní systematických návštěv zařízení, kde je poskytována náhradní péče ohroženým dětem,¹ vypracoval veřejný ochránce práv shrnující zprávy² o poznatcích týkajících se dodržování práv dětí. Součástí zpráv byla i řada doporučení, která mířila na ty nedostatky v systému péče o ohrožené děti a jejich rodiny, které mohou ohrožovat základní práva a svobody dětí.

Doporučení byla adresována jednak přímo zařízením, ale také krajům a některým ministerstvům. Některá z nich se pak týkala systémových momentů, jejichž řešení spadá do rezortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Tato doporučení veřejný ochránce práv v souladu s § 21a odst. 3 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, zaslal Vašemu předchůdci v srpnu roku 2013 a požádal jej, aby se k nim vyjádřil. Odpověď ministerstva veřejný ochránce práv obdržel v prosinci loňského roku.

S vyjádřením k některým bodům se však nemohu spokojit. Obracím se tedy tímto i na Vás s výzvou, abyste se seznámil s doporučeními i odpovědí Vašeho předchůdce a zvážil, zda v některých bodech nechcete stanovisko ministerstva změnit. Doporučení i odpověď Vám zasílám v příloze. Doporučení jsou rovněž zveřejněna na webových stránkách ochránce a v budoucnu chci veřejnost seznámit i s reakcí úřadů.

Za problematiku považuji zejména tato témata:

Ke střediskům výchovné péče

Doporučení č. 4 se týká **zajištění dostupnosti preventivně výchovné péče**. Ministerstvo ve svém vyjádření uvedlo, že v *záměru systémových změn* posiluje funkci diagnostických ústavů i v oblasti preventivně výchovné péče. Tomuto vyjádření nerozumím s ohledem na to, že novela zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, účinná od listopadu 2012, zrušila poskytování preventivně výchovné péče v diagnostických ústavech (s přechodným obdobím do srpna 2017). Cílem této změny byla dle důvodové zprávy specializace zařízení a oddělení preventivní péče od výkonu ústavní výchovy.

Ministerstvo dále přiložilo tabulku s přehledem stávajících středisek výchovné péče v rámci republiky. Doporučení ochránce znělo, aby byla péče středisek dostupná rovnoměrně ve všech krajích, a to i v menších městech. Prosim uveďte konkrétně, zda bude toto doporučení realizováno, jakým konkrétním způsobem a v jakém časovém rámci.

Doporučení č. 6 se týká zákonné úpravy **hrazení nákladů na stravu a ubytování ve středisku výchovné péče**. Ani na ně ministerstvo nepodalो uspokojivé vysvětlení. Uvádí, že „úhradu řeší jednotlivé předpisy upravující činnost těchto zařízení“, což není

¹ Veřejný ochránce práv provádí od roku 2006 tzv. systematické návštěvy míst (zařízení), kde jsou osoby omezené na osobní svobodě. Konkrétně v letech 2011-2012 se zaměřil zejména na zařízení, kde je poskytována péče dětem. Jednalo se o dětské domovy, dětské domovy se školou, výchovné ústavy, diagnostické ústavy, střediska výchovné péče, kojenecké ústavy a dětské psychiatrické nemocnice. Více o této činnosti ochránce viz <http://www.ochrance.cz/ochrana-osob-omezenych-na-svobode/>.

² Zprávy z návštěv jednotlivých typů zařízení a informace o návštěvách konkrétních zařízení naleznete rovněž on-line, viz: <http://www.ochrance.cz/ochrana-osob-omezenych-na-svobode/zarizeni/zarizeni-ustavni-a-ochranne-vychovy/>.

pravda. Proto na to ostatně veřejný ochránce práv upozorňuje. Domnívám se, že je-li veřejnou mocí uložena dítěti povinnost zúčastnit se programu ve středisku (ať už jde o rozhodnutí soudu na základě zákona o soudnictví ve věcech mládeže, nebo podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí), náklady by měl hradit stát. Zároveň je třeba vyřešit hrazení nákladů u dobrovolných pobytů dětí ze sociálně slabých rodin. V podrobnostech odkazuji na text doporučení, resp. na Zprávu z návštěv středisek výchovné péče.³

K právnímu ukotvení výchovně-léčebné péče

Doporučení č. 6 reflektuje skutečnost, že **není právně zakotveno poskytování výchovně-léčebné péče**. Jedná se zejména o definici obsahu péče, včetně požadavků na počet a odbornost personálu a zajištění léčebné složky péče. Na tento problém veřejný ochránce práv upozorňuje opakovaně, naposledy ve Zprávě z návštěv dětských psychiatrických nemocnic.⁴ Ministerstvo pouze obecně uvádí, že se připravuje novela vyhlášky č. 438/2006 Sb. Výchovně-léčebnou péčí je dle mého názoru třeba upravit na úrovni zákona, mj. kvůli poskytování léčebné složky péče, tedy prostřednictvím zdravotních služeb.

K základním školám, které jsou součástí dětských domovů (doporučení č. 8)

Trvám na tom, že **je-li dítě umístěno v dětském domově, má navštěvovat školu, která není součástí zařízení**, a to ani formálně ani fakticky. Vycházím ze znění § 12 odst. 2 zákona č. 109/2002 Sb. Pokud ministerstvo nemůže ovlivňovat proces „*optimalizace*“ na úrovni krajů, jak píše, prosím navrhněte z pozice ústředního orgánu státní správy, jak řešit stávající nevhodný stav, kdy děti umístěné do běžných dětských domovů nenavštěvují školu mimo zařízení, jak stanoví zákon, ale vzdělávají se v základní škole, jež je součástí zařízení. Takové případy nejsou ojedinělé, jedná se o pozůstatek zrušených internátních škol, které patrně v současném systému chybí, takže je zákon porušován.

Zároveň Vás žádám, abyste mi **zaslal materiál nazvaný „záměr k nastavení změn v systému péče o ohrožené děti“**, na který je v textu dopisu Vašeho předchůdce několikrát odkazováno.

Vážený pane ministře, vyzývám Vás k vyjádření k jednotlivým problematickým bodům, případně i k dalším doporučením, zastáváte-li odlišný názor, než jaký je uveden ve vyjádření ministerstva. Vaši odpověď očekávám do 30 dnů od doručení tohoto dopisu.

S pozdravem

Příloha

Doporučení MŠMT

Výzva MŠMT ze dne 29. 8. 2013

Odpověď MŠMT ze dne 2. 12. 2013

Vážený pan

PhDr. Marcel Chládek, MBA

ministr

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Karmelitská 7

118 12 Praha 1

Údolní 39
602 00 Brno

tel: (+420) 542 542 888, fax: (+420) 542 542 112

³ Dostupná on-line na stránkách veřejného ochránce práv:

http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/ochrana_osob/2013/NZ-27_2012-strediska-vychovne-pece.pdf

⁴ Dostupná on-line na stránkách veřejného ochránce práv:

http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/ochrana_osob/ZARIZENI/Zdravotnicka_zarizeni/SZ-detske-psychiatricke-lecebny.pdf, s. 11.